

Міністерство освіти і науки України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут суспільства
Кафедра філософії

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ВИКОНАННЯ ТА ЗАХИСТУ
ДИПЛОМНИХ РОБІТ**

Для студентів, які навчаються за освітньо-професійною програмою
підготовки бакалавра
з галузі знань 0203 Гуманітарні науки, напрямку підготовки 6.020301 «Філософія»

Київ – 2015

УДК 378:101(072)
ББК 74.58+87С9
М 54

Методичні рекомендації щодо виконання та захисту дипломних робіт: для студентів, які навчаються за освітньо-професійною програмою підготовки бакалавра з галузі знань 0203 Гуманітарні науки, напряму підготовки 6.020301 Філософія / О.С. Александрова, Т.Г. Купрій – Бровари: ТОВ «Гео-прес», 2015. – 31 с.

Укладачі:

Александрова О.С. – д. філос. н., проф., завідувач кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка.

Купрій Т.Г. – к. і. н., доц., доцент кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка.

Обговорено та ухвалено на засіданні кафедри філософії (Пр. № 4, від 12 жовтня 2015 року).

Рекомендовано Вченою радою Інституту суспільства від 14 жовтня 2015 року, протокол № 2.

Рецензенти:

Шепетяк О. М. – д. філос. н., доцент кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка.

Возняк В. С. – д. філос. н., проф., завідувач кафедри філософії ім. В.Г. Скотного Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка.

Методичні рекомендації допоможуть студентам у виконанні дипломної роботи згідно до чинних стандартів, нададуть поради з питань організації власних досліджень та оформлення дипломної роботи, підготовки до захисту перед ДЕК.

УДК 378:101(072)
ББК 74.58+87С9

© О.С. Александрова, Т.Г. Купрій, 2015 р.
© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015 р.

ЗМІСТ

Мета і завдання виконання дипломної роботи	4
Характеристика етапів виконання, апробації та захисту дипломної роботи	4
Вибір теми, підготовка до виконання дипломної роботи	5
Організація виконання дипломної роботи	6
Загальні рекомендації щодо змісту основних розділів дипломної роботи	6
Вимоги до оформлення дипломних робіт	8
Наукове керівництво дипломною роботою	15
Рецензування і захист дипломної роботи	19
Рекомендована література	22
Додатки	23

Мета і завдання виконання дипломної роботи

Виконання і захист дипломної роботи поряд із складанням державного іспиту є завершальним етапом навчання у вищому навчальному закладі, формою державної атестації випускників. Дипломна робота є кінцевим результатом самостійної індивідуальної навчальної діяльності студента, науковим дослідженням, яке підводить підсумки вивчення ним дисциплін, що передбачені навчальним планом підготовки та проходження навчальної та виробничої/переддипломної практик. Вона повинна засвідчити професійну зрілість випускника, виявити його загальнонаукову, загальнопрофесійну та спеціальну підготовку, вміння застосовувати здобуті в університеті знання для розв'язання конкретних наукових та практичних завдань.

Студент у дипломній роботі показує, як він опанував сучасні методи наукового дослідження, як вміє коректно використовувати різні методи для аналізу філософських категорій та явищ, як навчився робити власні узагальнення та висновки, працювати з літературою. Дипломна робота є випускною кваліфікаційною роботою, на підставі захисту якої та успішного складання комплексного іспиту зі спеціальності Державна екзаменаційна комісія (ДЕК) вирішує питання про присвоєння її автору кваліфікації і видачі диплома бакалавра.

Метою виконання дипломного дослідження є вирішення професійної проблеми, що ґрунтується на комплексному опануванні матеріалу і методів дослідження, послідовного викладання, а також практичного застосування теоретичних знань для вирішення конкретних завдань.

У процесі виконання дипломної роботи студент у відповідності до кваліфікаційних вимог повинен продемонструвати:

- уміння систематизації, закріплення, розширення теоретичних знань і практичних навичок зі спеціальності та застосування їх при вирішенні конкретних теоретичних і практичних завдань;
- навички ведення самостійної наукової роботи, оволодіння основними методами наукового дослідження, формулювання конкретних наукових висновків та рекомендацій за обраною темою та їх впровадження у практичну діяльність.

Характеристика етапів виконання, апробації та захисту дипломної роботи

Основні етапи виконання дипломної роботи:

1. Ознайомлення студентів з основними вимогами до виконання дипломної роботи.
2. Вибір теми дипломної роботи та призначення керівника дипломної роботи.
3. Обробка літературних джерел, вивчення теоретичних матеріалів з обраної теми.
4. Розробка плану дипломної роботи із зазначенням строків написання розділів

та їх обсягів. Заповнення бланка «Завдання на дипломну роботу» та його затвердження на кафедрі.

5. Збір матеріалів, складання бібліографії, аналіз та узагальнення зібраного матеріалу.
6. Викладення проаналізованого та систематизованого матеріалу відповідно до плану, затвердженого у завданні на виконання дипломної роботи.
7. Формулювання висновків.
8. Рецензування дипломної роботи та оформлення відгуку наукового керівника.
9. Написання доповіді й підготовка ілюстративного матеріалу (наприклад, таблиць і графіків для прилюдного виступу).
10. Представлення дипломної роботи на кафедру для попереднього розгляду.
11. Представлення дипломної роботи в ДЕК.
12. Захист дипломної роботи.

Виконання дипломної роботи організується відповідно до графіка затвердженого кафедрою та деканатом. Дипломна робота має характеризуватися логічністю, доказовістю, аргументованістю і відповідати таким вимогам:

- містити поглиблений аналіз досліджуваної теми;
- містити самостійні дослідження;
- мати належне оформлення;
- мати всі необхідні супровідні документи;
- бути виконаною і поданою на кафедру в термін, передбачений графіком навчального процесу.

До виконання дипломної роботи допускаються студенти, які успішно склали заліково-екзаменаційну сесію, завершили виробничу/переддипломну практику та захистили звіти з них.

Вибір теми, підготовка до виконання дипломної роботи

Вибір теми дипломної роботи здійснюється студентами із запропонованого кафедрою переліку у період з 10 жовтня по 10 листопада випускного навчального року. Тематика дипломних робіт розробляється випускаючою кафедрою згідно з вимогами варіативної компоненти ОКХ фахівців із конкретної спеціалізації, у відповідності до затверджених програм вивчених нормативних та вибіркового дисциплін, відбиває актуальну проблематику філософії. Тематика дипломних робіт розробляється та затверджується кафедрою на кожний навчальний рік і повинна бути передана у навчальний відділ Університету до початку навчального року, в якому заплановано проведення державної атестації. При виборі теми дипломної роботи студент має право запропонувати власну тему із обґрунтуванням доцільності її розробки та актуальності. При виборі теми також потрібно враховувати, що не допускається виконання дипломної роботи за однією і тією ж темою протягом останніх трьох років або двома чи більше студентами протягом одного року, в тому числі за різними формами навчання. Тому слід проконсультуватись на кафедрі або у навчальному відділі з приводу тем дипломних робіт, які були

обрані іншими студентами.

Після остаточного узгодження з науковим керівником і редагування обрані теми дипломних робіт розглядаються і обговорюються на засіданні кафедри філософії.

Організація виконання дипломної роботи

Мінімальний термін написання дипломної роботи - 4 тижні.

Дипломна робота має виконуватися студентом у повній відповідності до затверджених календарного плану та завдання. У випадках відставання від графіка студент зобов'язаний надати пояснення своєму науковому керівнику або завідувачу кафедри.

На період виконання дипломних робіт на кафедрі складається графік консультацій наукових керівників, згідно з яким забезпечується систематична співпраця студента і наукового керівника над дипломною роботою. Систематичні консультації допомагають дипломнику у виборі методів дослідження, контролі дотримання вимог до змісту і оформлення дипломної роботи, своєчасному усуненні відхилень. Оперативне і уважне виконання рекомендацій керівника сприяє своєчасному поданню дипломної роботи, є запорукою успішного захисту. У відповідності до календарних етапів студент має подавати роботу частинами на перегляд, а у встановлений графіком кінцевий термін подати завершену дипломну роботу на рецензування науковому керівникові.

У разі позитивної відгуки наукового керівника і зовнішнього рецензента дипломну роботу реєструють на кафедрі і передають на розгляд завідувачу кафедри, який має прийняти рішення про допуск студента до захисту дипломної роботи на засіданні ДЕК.

Загальні рекомендації щодо змісту основних розділів дипломної роботи

Дипломна робота, яка не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, написана без дотримання затвердженого плану, а також не має відзиву з об'єкта дослідження та зовнішньої рецензії, до захисту не допускається. Виклад тексту роботи повинен відповідати плану і не повинен зводитися до набору непов'язаних між собою окремих положень, фактів. Кожне запропоноване положення необхідно теоретично обґрунтувати, підтвердити підібраним та систематизованим фактичним і статистичним матеріалом.

При написанні тексту слід звернути увагу на *стиль викладу*:

- не потрібно використовувати довгих, заплутаних речень;
- не слід користуватись занадто часто вживаними малоінформативними штампами;
- намагатися викладати думки просто і образно;
- абзаци не повинні складатися з одного речення.

Результатом цього етапу є підготовка першого варіанту дипломної роботи, який подається студентом для перевірки науковому керівнику.

При виконанні дипломної роботи слід уникати таких типових помилок:

- зміст роботи не відповідає плану дипломної роботи або не розкриває тему повністю чи її частини;
- зміст розділів (підрозділів) не відбиває реальну проблемну ситуацію, стан об'єкта дослідження;
- безсистемний виклад матеріалу, повторення одних і тих самих положень;
- логічні помилки, невміння виокремити головне;
- мета дослідження не пов'язана з проблемою, сформульована абстрактно і не відбиває специфіки об'єкта та предмета дослідження;
- автор не виявив самостійності, робота є компіляцією або плагіатом;
- не зроблено глибокого і всебічного аналізу чинних нормативних документів, нової спеціальної літератури (останні 2-10 років) з теми дослідження;
- кількість використаних джерел є недостатньою для всебічного вивчення теми або переважно використовувались підручники, а не спеціальна наукова література;
- кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням або тексту роботи;
- у роботі немає посилань на першоджерела або вказані не ті, з яких запозичено матеріал;
- бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведено довільно, без дотримання вимог державного стандарту;
- обсяг та оформлення роботи не відповідають вимогам, робота виконана неохайно, з помилками.

З метою оптимізації роботи рекомендується також скласти розгорнутий план дослідження з посторінковою розбивкою майбутнього тексту. Після остаточного уточнення структури роботи науковий керівник погоджує план роботи, а студент розпочинає працювати над текстом роботи.

Після ознайомлення з літературою за темою роботи студент вже має сформовану думку про напрям свого дослідження і може пропонувати науковому керівникові проект плану дипломної роботи. Загальними вимогами до складання плану є наявність кількох розділів (від двох до чотирьох), складна структура, побудова дослідження від загального до часткового і, головне, дотримання меж дослідження визначених темою роботи. Частими помилками при складанні плану є те, що студенти формують план, у якому тільки один розділ охоплює тему роботи, а інші виходять за її межі. Також слід пам'ятати, що назви окремих розділів та підрозділів - це лише частини загальної теми дипломної роботи, тому вони повинні бути більш вузькими і не повторювати назву роботи.

Структурно дипломна робота повинна складатися із титульного аркуша, змісту роботи, вступу, основної частини (розділів та підрозділів), висновків, списку використаних джерел та додатків (у разі потреби).

Дипломна робота розпочинається *титульним аркушем*, у якому

зазначаються: офіційна назва «Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України», назва навчального закладу та кафедри, на якій виконана робота; тема дипломної роботи; прізвище, ім'я та по батькові автора; прізвище, ім'я та по батькові, посада, науковий ступінь, вчене звання наукового керівника; вказівки про допуск роботи до захисту, дату захисту; місто та рік написання роботи.

Зміст дипломної роботи повинен бути складним. Необхідно намагатися зробити так, щоб усі питання плану являли собою єдину структуровано-логічну систему, в якій кожний наступний пункт розвиває і доповнює попередні. При цьому у роботі не може бути менше двох розділів.

Якщо у роботі використано понад п'ять умовних позначень (аббревіатур, символів, скорочень, які не є загальноприйнятими), то це зазначається на окремому аркуші, який розташовується перед текстом роботи як «Перелік умовних скорочень».

Вимоги до оформлення дипломних робіт

Дипломна робота бакалавра повинна мати обсяг 2,5-3 умовних друкованих аркушів, або 50-60 сторінок тексту (з урахуванням списку використаної літератури і додатків).

До основного тексту входять:

- вступ (3-5 арк.);
- розділи 1, 2, 3, 4 (40-50 арк.);
- висновки (3-5 арк.).

Обсяг наступних складових частин роботи – списку використаних джерел та додатків (якщо вони є) залежить від кількості джерел та змісту роботи.

Першою сторінкою дипломної роботи є титульний аркуш, який включають у загальну нумерацію сторінок. Номер сторінки на титульному аркуші не ставиться. На всіх подальших сторінках роботи номер необхідно розмішувати у правому верхньому куті без крапки в кінці. Сторінки, глави, параграфи, таблиці, рисунки, малюнки слід нумерувати арабськими цифрами без знака номера (№).

Рубрикація тексту основної частини дипломної роботи. Разом із главами як видом рубрикації тексту, основний матеріал дослідження ділиться на параграфи, пункти, підпункти, абзаци. Рубрикація тексту при виконанні дипломної роботи повинна бути спрямована на більш легке і зрозуміле сприйняття матеріалу дослідження, і тому всі частини рубрики повинні бути логічно підпорядкованими: назви параграфів повинні співвідноситися між собою і підпорядковані основній думці змісту параграфа.

У *вступі* розкривається актуальність обраної теми, наводиться обґрунтування необхідності проведення дослідження та інші вихідні дані до дипломної роботи.

Актуальність теми роботи, що обумовила її вибір. Визначення актуальності будь-якої теми має бути ясным, конкретним і повинно розкривати доцільність дослідження теми для розвитку юридичної науки та практики, її соціальне значення. Правильне окреслення актуальності визначає стратегію дослідження, дозволяє відокремити головне від другорядного та визначити

напрямок наукового пошуку.

Визначення *об'єкту та предмету дослідження*. *Об'єкт дослідження* – частина об'єктивної реальності, процес або явище, яка породжує проблемну ситуацію і обрана для вивчення. Як правило, об'єкт визначають як коло конкретних суспільних відносин, що буде досліджуватись у роботі. *Предмет дослідження* міститься в межах об'єкта. Саме на предмет дослідження повинна бути спрямована увага, оскільки предмет визначає тему дипломної роботи та аналіз останніх досліджень з даної теми.

Найбільш важлива частина вступу – визначення *мети та завдань дослідження*. Мета формулюється лаконічно, одним реченням і повинна впливати з теми роботи. *Наприклад*: «...Формування єдиного підходу до юридичних складів як підстав виникнення, зміни та припинення правовідносин». Відповідно до визначеної мети формулюються *завдання*, які деталізують та розкривають мету. Характер завдань впливає з назв розділів та підрозділів роботи і їх зміст формулюють, використовуючи такі поняття: визначити ..., встановити ..., охарактеризувати..., розробити..., виявити..., сформулювати ..., розкрити... тощо.

Апробація результатів дослідження (у разі наявності) – наводяться дані щодо участі автора в конференціях, колоквиумах, круглих столах та щодо публікацій за темою дипломної роботи, якщо такі мали місце.

Структура роботи. Коротко визначається кількість структурних частин та загальний обсяг роботи. *Наприклад*: «Відповідно до мети та завдань дослідження робота складається зі вступу, ... розділів, ... підрозділів, висновків, списку використаних джерел із ... найменувань та ... додатків. Загальний обсяг роботи ... сторінок».

Остаточний варіант вступу доцільно писати після завершення основної частини роботи.

Кожний розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напряму та обґрунтуванням застосованих методів дослідження. Розділи можуть поділятися на підрозділи. В кінці розділу обов'язково формулюються висновки із стислим викладенням результатів дослідження.

В огляді літератури (*перший розділ*) окреслюються основні етапи розвитку наукової думки за обраною проблемою, здійснюється аналіз та осмислення опрацьованої студентом літератури за темою дослідження, а також певні висновки, які спонукають до виконання необхідних дослідницьких розвідок. Огляд повинен містити критичний огляд наукової літератури з обраної теми, аналіз існуючих поглядів на предмет дослідження (якщо такі існують), огляд невирішених аспектів проблеми. Стисло, критично висвітлюючи праці науковців, потрібно назвати ті питання, що залишилися невирішеними і, отже, визначити своє місце у розв'язанні проблеми. Загальний обсяг літератури не повинен перевищувати 20% обсягу основної частини курсової роботи.

У *другому розділі*, як правило, обґрунтовують вибір напряму дослідження, наводять методи вирішення задач і їх порівняльні оцінки; розробляють загальну методологію проведення дослідження описують виконане дослідницьке завдання.

У наступних розділах з висвітленням повнотою викладаються результати власних досліджень автора з висвітленням того нового, що він вносить у розробку проблеми. Дослідник має давати оцінку повноти вирішення поставлених задач, оцінку достовірності одержаних результатів, їх порівняння з аналогічними результатами вітчизняних і зарубіжних праць, а також обґрунтування потреби подальших досліджень. Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній автором.

Кожна глава дипломної роботи повинна завершуватися короткими висновками, де у формі тез необхідно відобразити подані у главі теоретичні і практичні результати.

У **висновках** викладають найважливіші наукові результати, одержані в роботі, які підсумовують проведену дослідницьку роботу. У висновках необхідно наголосити на якісних та кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати їх достовірність. Висновки повинні містити формулювання, що відображають власну думку автора роботи, а також рекомендації щодо наукового та практичного використання здобутих результатів. У першому пункті висновків коротко оцінюють стан питання, далі розкривають методи вирішення поставленої наукової проблеми, їх практичний аналіз, порівняння з відомими розв'язаннями.

Обсяг висновків і пропозицій не перевищувати 5 сторінок.

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарату, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Бібліографічний опис повинен охоплювати всю літературу, використану студентом. Його розміщують в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків українською та російською мовами, потім в такому ж порядку розміщуються джерела іноземними мовами, потім Інтернет-джерела. До списку літератури включаються всі публікації вітчизняних і зарубіжних авторів, на які є посилання в роботі. Всі джерела вказуються тією мовою, якою вони видані. *Неприпустимим є переклад назв російських видань українською мовою.* Література іноземними мовами наводиться в кінці списку використаної літератури. Відомості про джерела, що включені до списку, подаються згідно з вимогами державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць.

Джерела можна розміщувати одним з двох способів:

- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків джерел;
- у порядку появи (згадування) посилань у тексті дипломної роботи.

Алфавітний порядок передбачає наскрізну нумерацію, при цьому спочатку подається література кирилицею, а після неї латиницею. Формування списку використаних джерел за появою посилань у тексті є більш простим способом і полягає у наскрізній нумерації джерел незалежно від того чи це нормативний акт, чи автор прізвище якого починається з будь-якої літери абетки. Список використаних джерел повинен містити не менше 60 джерел (монографії, наукові статті у фахових та інших періодичних виданнях, автореферати дисертацій, дисертації тощо), на кожне з яких має бути в роботі хоча б одне посилання. Список використаних джерел розташовується після висновків з продовженням нумерації аркушів. Загальний обсяг аналізованих літературних джерел не

повинен перевищувати 20-25% обсягу основної частини дипломної роботи.

Список літератури має оформлятися відповідно до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання». *Приклади складання списку літератури наведено на сайті Книжкової палати України*. Приклади списку літератури також наведені у *Наказі ВАК № 63 від 26.01.2008* «Про внесення змін до переліків та форм документів, що використовуються при атестації наукових та науково-педагогічних працівників».

Зразки оформлення бібліографічного опису списку джерел:

книга з одним автором: Щерба С. Філософія: Підручник [Текст] / С. Щерба. – К.: МАУП, 2007. – 452 с.

книга з двома авторами: Герасимчук А. Курс лекцій з філософії: Навч. посіб. [Текст] / Герасимчук А., Тимошенко З. – К.: Вид-во Європ. Ун-ту, 2002. – 422 с.

книга з трьома авторами: Культура. Ідеологія. Особистість: Методолого-світогляд. аналіз [Текст] / Л. Губерський, В. Андрущенко, М. Михальченко. – К.: Знання України, 2005. – 580 с.

книга з чотирма авторами: Інформаційне суспільство у соціально-філософській ретроспективі та перспективі [Текст] / [Лях В.В., Пазенок В.С., Любовий Я.В., Райда К.Ю.] – К.: ТОВ «XXI століття: діалог культур», 2009. – 404 с.

книга з п'ятьма і більше авторами: Історія української та зарубіжної культури: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. [Текст] / Б.І. Білик, Ю.А. Горбань, Я.С. Калакура, О.Г. Лойко, Мохнатюк І.О. та ін. – К.: Товариство "Знання" КОО, 2001. – 325 с.

книга без зазначення автора: Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря [Текст]. – К.: Грані-Т, 2007. – 119 с.

багатотомне видання: Енгельс Ф. Діалектика природи // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. У 50 т. – К.: Політвидав України, 1980. – Т. 20. – С. 319–576.

матеріали конференцій: Поділля у контексті української історії: матеріали Всеукраїнської наукової конференції, 29-30 листопада 2001 р. / Інститут історії України НАН України; Вінницький держ. педагогічний ун-т ім. Михайла Коцюбинського / О.Г. Лойко (відп.ред.). – Вінниця, 2001. – 322 с.

стаття в журналі: Бондаренко В.Ю. Релігійне життя в сучасній Україні: стан, тенденції та проблеми розвитку [Текст] / В.Ю. Бондаренко// Людина і світ. – 2003. – № 12. – С. 36-39.

стаття в газеті: Довженко Г. Вітер має пращувати: енергетика / Г. Довженко // Урядовий кур'єр. – 2007. – 22 листопада. – С. 17.

монографія: Подольская Е.А. Выпускник вуза в современном социокультурном пространстве: монография [Текст] / Е.А. Подольская. – Харьков: Изд-во НУА, 2010. – 416 с.

дисертація: Мохнатюк І.О. Українська історія в творчій спадщині Івана Франка: дис... канд. іст. наук: 07.00.06 [Текст] / І.О. Мохнатюк. – К., 2007. – 211 с.

автореферат дисертації: Куліненко Л.Б. Праксеологічний вимір модернізації вищої педагогічної освіти: Автореф. дис... д-ра філос. наук: 09.00.10 [Текст] / НПУ імені М.П. Драгоманова. – К., 2013. – 33 с.

електронний ресурс: Майструк Н.О. Проблематика глобалізації у сучасній соціологічній теорії [Електронний ресурс] / Н.О. Майструк // *Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства*. – 2009. – № 19. – С. 41-45. – Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Mtpsa/2009_15/Mastruk.pdf – Назва з екрану.

іноземне видання: Douglas M. Risk and Culture: An Essay on the Selection of Technological and Environmental Dangers [Text] / M. Douglas. – Berkeley; Los Angeles: Univ. of California Press, 1982. – 127 p.

словники: Глумачний словник основних філософських термінів / В. Петрушенко. – Л.: Вид-во Львівської політехніки, 2009. – 264 с.

Докладніше про норми бібліографічних описів документів можна дізнатися з: *ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Системи стандартів з інформації, бібліографічної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання*.

Додатки до дипломної роботи мають містити інформаційні матеріали, що становлять базу аналітичних досліджень згідно з обраною темою. Додатки оформлюються як продовження дипломної роботи і розміщуються в порядку посилань у тексті дипломної роботи. Додаток повинен мати заголовок, надрукований малими літерами з першої великої літери симетрично до тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово "Додаток" і поряд - велика літера, що позначає додаток.

В додатки включаються допоміжні матеріали, необхідні для повноти сприйняття роботи (як правило, цифрові дані, таблиці, ілюстрації). Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті. Кожний додаток повинен починатися з нової сторінки, мати заголовок, бути надрукованим угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Наприклад, Додаток А (великі літери, що позначають додаток, слід використовувати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, О, Ч, Ь). Першому додатку має передувати аркуш, на якому під назвою курсової роботи великими літрами друкують слово «ДОДАТКИ».

Примітки. У роботі допускається використання приміток. Примітки до тексту, в яких вказують довідкові і пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на аркуші декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1. ...
2. ...

Якщо є одна примітка, то її не нумерують, і після слова «Примітка» ставлять крапку.

Завершену і оформлену належним чином роботу обов'язково підписує автор на титульній сторінці.

Мова дипломної роботи - державна, стиль - науковий, чіткий, без орфографічних і синтаксичних помилок, послідовність - логічна. Пряме переписування у роботі матеріалів із літературних джерел є неприпустимим.

Дипломна набирається на комп'ютері у текстових редакторах Microsoft Word 97, 2000, XP або аналогічних. Текст розміщується на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм). При оформленні роботи слід залишати поля: ліве - 25-30 мм, праве - 15-20 мм, верхнє - 15-20 мм, нижнє - 15-20 мм. Текст друкується з міжрядковим інтервалом 1.5, шрифт - Times New Roman 14 кетль, міжбуквений інтервал - звичайний.

Зміст містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів та параграфів роботи. Зміст має включати усі заголовки, які є в роботі, починаючи зі вступу і закінчуючи додатками. Текст основної частини роботи поділяється на розділи і параграфи згідно з планом, затвердженим у завданні на виконання диплома.

Заголовки структурних частин дипломної роботи: "ЗМІСТ", "вступ", "РОЗДІЛ", "ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ", "СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ", "ДОДАТКИ" друкуються великими літерами і розміщуються посередині рядка. Заголовки підрозділів пишуться або друкуються маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапка в кінці заголовка не ставиться. Відстань між заголовком та текстом роботи має дорівнювати 1-2 інтервалам основного тексту. Кожну структурну частину дипломної роботи слід починати з нової сторінки.

Нумерацію сторінок подають арабськими цифрами у правому верхньому кутку сторінки. Першою сторінкою дипломної роботи є титульний аркуш. Другою сторінкою є завдання. Третьою сторінкою роботи є зміст. На цих сторінках номер не ставиться. Не нумерують також ВСТУП, ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ і ДОДАТКИ.

Ілюстрації. Зміст ілюстрацій має доповнювати текст роботи, поглиблювати розкриття суті явища, наочно ілюструвати думки автора, і тому в тексті на кожному з них повинно бути посилання з коментарем.

Ілюстрації (рисунок, графіки, діаграми та фотографії), а також таблиці подаються безпосередньо після тексту, де вони вперше згадані. Ілюстрації позначають скорочено словом "Рис". Номер та назву ілюстрації розміщують посередині під ілюстрацією. Номер ілюстрації складається із номера розділу та

порядкового номера ілюстрації в даному розділі, між якими ставиться крапка (наприклад, Рис. 2.1.). Після назви ілюстрації крапка не ставиться.

Цифровий матеріал повинен, як правило, оформлятися у таблиці. Кожна таблиця має свої номер, який складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, та назву, які розміщують над таблицею. Перед номером таблиці пишуть слово "Таблиця", після нього ставиться номер. Назва таблиці починається з великої літери, після назви крапка не ставиться.

У разі перенесення таблиці на іншу сторінку над подальшими частинами пишеться: наприклад, "Продовження Табл. 2.3.

У таблицях слід обов'язково зазначати одиницю виміру. Якщо всі одиниці виміру є однакові для всіх показників таблиці, вони наводяться у заголовку. Одиниці виміру мають наводитися у відповідності до стандартів. Числові величини у таблиці повинні мати однакову кількість десяткових знаків. Заголовки колонок таблиць починаються з великої літери.

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті таким чином, щоб її можна було читати без обертання тексту або з обертанням за годинниковою стрілкою.

Під час написання дипломної роботи студент повинен робити посилання на джерела літератури та інші джерела, дані з яких наводяться у тексті роботи. Наявність посилань на джерела у тексті є обов'язковою. Такі посилання дають змогу відшукати і перевірити достовірність відомостей, поданих у тексті роботи.

Посилання на наукові джерела в тексті роботи зазначаються у квадратних дужках порядковим номером цього джерела за бібліографічним списком (списком використаних джерел) і відповідною сторінкою, наприклад: [9, 78]. Цей запис означає, що студент посилається на роботу, яка значиться у списку літератури під номером 9, а матеріал взято зі сторінки 78 цього джерела. Переказ думок ряду авторів оформляється зазначенням у квадратних дужках номерів їх праць у бібліографічному списку через крапку з комою. Наприклад, запис [4; 5; 7; 9] означає посилання на джерела під номерами 4, 5, 7, 9 у списку використаних джерел.

Друковані видання, внесені до списку використаних джерел і досліджень та на які існують посилання в тексті роботи, повинні бути описані згідно з чинними *правилами бібліографічного опису*. Схематично бібліографічний опис можна представити так:

Заголовок. Назва / Відомості про відповідальність. – Відомості про повторність видання. – Місце видання : Назва видавництва, рік видання. – Обсяг видання.

Слід звернути увагу на особливості цитування. Цитата є дослівним фрагментом з джерела, що органічно вводиться в текст роботи. Використовують її для абсолютно точної, без перекручувань та суб'єктивних трактувань, передачі змісту джерела. Спираючись на цитати з авторитетних джерел, можна створити систему переконливих аргументів для підтвердження істинності своїх суджень. Проте втрата чуття міри у наведенні цитат може суттєво зашкодити науковій цінності роботи, поставивши під сумнів її самостійність. Іноді замість прямого цитування застосовується переказ, який, однак, обов'язково має відповідати змістові джерела.

При декількох посиланнях підряд на одне і те саме джерело слід, для уникнення зайвих повторів, у другому і всіх наступних випадках замість автора та назви зазначати – Там само (Ibid. – для видань латиницею), вказуючи на потрібну сторінку та, якщо необхідно, номери томів, випусків тощо. Повторні посилання дозволяється наводити у скороченій формі, за умови, що всі необхідні бібліографічні відомості було наведено у першому розділі. При оформленні *Списку використаних джерел* усі джерела слід у такій послідовності:

- монографії, брошури, підручники (алфавітний порядок);
- статті з журналів (алфавітний порядок);
- інструктивні, нормативні та інші матеріали, що використовуються підприємством (алфавітний порядок);
- іншомовні джерела;
- електронні джерела (Інтернет-ресурси, CD та DVD-диски).

Відомості про включені до списку джерела слід подавати згідно з вимогами державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць.

Цитування доцільно використовувати в тексті роботи тоді, коли виникає необхідність підтвердити певну думку авторитетним висловлюванням вченого, коли студент не погоджується з тим чи іншим положенням, викладеним у літературі, коли є потреба порівняти погляди різних авторів з приводу одного й того ж питання. Усі цитати з іншомовних джерел в тексті роботи слід наводити в перекладі на українську мову. Оригінальні тексти іншомовних джерел можна навести в додатках. Науковий етикет потребує точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування:

– текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий в джерелі, із збереженням особливостей авторського написання;

– цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту. Пропуск слів, речень, абзаців допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати. Якщо перед текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

– кожна цитата супроводжується посиланням на джерело (!), наприклад: [4, с. 52] (це означає посилання на роботу, яка значиться у списку літератури під номером 4, а цитату взято зі сторінки 52 цього джерела);

– при непрямому цитуванні (переказі) слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і дати відповідні посилання на джерело.

Наукове керівництво дипломною роботою

Кожному студенту кафедра призначає наукового керівника, який надає науково-методичну допомогу студенту в його самостійній роботі над дипломною роботою. Науковий керівник провадить індивідуальне консультування студента,

допомагає йому скласти план дипломної роботи, індивідуальне завдання до переддипломної практики, а також контролює дотримання графіку виконання, рецензує частини роботи і завершений рукопис, готує студента до захисту.

Науковими керівниками призначаються провідні викладачі і науковці кафедр, а також спеціалісти установ і закладів, що працюють за профілем дипломної роботи і мають відповідний науковий ступінь.

Розподіл дипломних робіт, які мають виконуватися студентами, відбувається за принципом наступництва наукового керівництва студентською науковою роботою на попередніх курсах навчання, а також з урахуванням наукових інтересів, які виявлені студентом у цей період. Студентів-дипломників забезпечують методичними рекомендаціями з виконання дипломної роботи.

Керівництво дипломною роботою здійснюється з метою надання студентові необхідної допомоги в процесі її виконання, а також здійснення контролю за дотриманням вимог до дипломної роботи.

Основними формами керівництва дипломною роботою є:

- попередні консультації;
- погодження плану дипломної роботи;
- поточні консультації;
- перевірка дипломної роботи;
- написання відгуку на дипломну роботу;
- консультація щодо захисту дипломної роботи у ДЕК.

Попередні консультації включають:

– загальну консультацію з поясненням основних вимог до дипломної роботи (форма виконання, обсяг, терміни написання, особливості змісту окремих розділів тощо);

– поради щодо бібліографії (необхідний обсяг нормативного матеріалу, основні монографічні роботи з теми, останні публікації в періодиці, зарубіжні джерела, методика складання списку використаних джерел тощо);

– рекомендації щодо використання у дипломній роботі матеріалів юридичної практики (перш за все неопублікованої) та інших матеріалів ілюстративного характеру.

У результаті попередніх консультацій студент має одержати чіткі і конкретні роз'яснення щодо змісту та форми дипломної роботи, а також щодо дій, які він має зробити на початковому етапі її виконання.

Погодження плану дипломної роботи і графіку виконання. Як правило, ця форма керівництва дипломною роботою передбачає:

- рекомендації студенту щодо опрацювання тих джерел, які необхідні для складання плану дипломної роботи;
- ознайомлення з планом дипломної роботи, що складений студентом;
- оцінка запропонованого плану; якщо потрібно - формулювання зауважень і пропозицій щодо плану та їх обговорення із студентом;
- вироблення і узгодження основного варіанту (кількох варіантів) плану дипломної роботи і визначення графіку її виконання.

Поточні консультації. Поточні консультації проводяться під час безпосереднього виконання студентом дипломної роботи, а також під час проходження переддипломної практики, і можуть стосуватися:

– узагальнення філософської практики та опрацювання інших матеріалів (розроблення анкет, їх заповнення, методика узагальнення, робота з архівними матеріалами тощо);

– використання практичних матеріалів у дипломній роботі;

– уточнення позиції студента щодо окремих спірних питань, які розглядаються в дипломній роботі;

– формулювання пропозицій щодо вдосконалення законодавства філософської практики, інших рекомендацій теоретичного та практичного характеру.

У результаті поточних консультацій студент має одержати від керівника конкретну допомогу у вирішенні тих питань, які виникають у нього в процесі підготовки чорнового варіанту дипломної роботи.

Перевірка дипломної роботи. Перевірка дипломної роботи починається з перевірки її чорнового варіанту, виконаного студентом. За домовленістю між керівником і студентом це може бути поетапна перевірка окремих розділів (підрозділів) дипломної роботи, яка здійснюється у ході її виконання, або перевірка першого варіанту дипломної роботи в цілому.

Ознайомлюючись з текстом відповідного розділу (підрозділу), керівник формулює конкретні зауваження та інші міркування по тексту чи на окремому аркуші. Він дає загальну оцінку усього розділу, в якій, зокрема, вказує:

- наскільки представлений варіант відповідає вимогам, встановленим до дипломних робіт;
- зауваження, які на думку керівника, обов'язково повинні бути враховані студентом при доопрацюванні;
- зауваження та рекомендації, які бажано врахувати для підвищення рівня дипломної роботи.

Після доопрацювання студент повторно подає керівнику, як правило, лише ті частини дипломної роботи, яких безпосередньо стосувались зауваження та рекомендації. Керівник, якщо потрібно, формулює нові зауваження та рекомендації.

Якщо студент відмовляється враховувати зауваження чи рекомендації керівника дипломної роботи, останній попереджує студента про те, які наслідки, на його думку, це матиме – негативний відгук, негативна рецензія, зниження оцінки дипломної роботи під час її захисту тощо.

Результатом перевірки керівником одного чи кількох варіантів дипломної роботи є конкретні висновки щодо відповідності представленого варіанту тим вимогам, які ставляться до дипломних робіт в університеті.

Написання відгуку на дипломну роботу. Після подання студентом остаточного варіанту дипломної роботи керівник пише офіційний відгук на неї. Зміст такого відгуку залежить від конкретних висновків, які керівник зробив після перевірки остаточного варіанту дипломної роботи.

Якщо поданий варіант, на думку керівника, повністю відповідає вимогам, що ставляться до дипломних робіт, керівник у загальній формі відзначає це у відгуку і робить висновок про можливість допуску роботи до захисту у ДЕК

Якщо поданий варіант, на думку керівника, в основному відповідає вимогам, що ставляться до дипломних робіт, він відзначає це у відгуку. Одночасно керівник може навести конкретні недоліки поданого варіанту роботи, а також вказати, які його зауваження не були враховані студентом. У кінці відгуку він робить висновок про можливість допуску дипломної роботи до захисту у ДЕК.

У випадку, коли поданий варіант, на думку керівника, в цілому не відповідає вимогам, що ставляться до дипломних робіт, він відзначає це у відгуку. Одночасно керівник зобов'язаний навести найбільш істотні недоліки поданого варіанту, а також вказати, які його зауваження не були враховані студентом. У кінці відгуку він робить висновок про неможливість допуску поданого варіанту дипломної роботи до захисту у ДЕК.

Наявність відгуку на дипломну роботу є необхідною умовою передачі роботи на рецензування та остаточного прийняття рішення завідувачем кафедри про її допуск чи недопуск до захисту у ДЕК.

Консультація щодо захисту дипломної роботи у ДЕК. Така консультація проводиться на прохання студента після ознайомлення студента та керівника з рецензією на дипломну роботу. Вона, зокрема, включає:

- ознайомлення студента із загальними вимогами щодо його виступу на засіданні ДЕК (план виступу, його обсяг, на що потрібно звернути особливу увагу тощо);
- пояснення щодо характеру та форми відповідей на можливі запитання після виступу на засіданні ДЕК;
- рекомендації щодо відповідей на ті зауваження рецензента, які є дискусійними.

У результаті наданої консультації студент повинен отримати конкретні рекомендації щодо захисту ним дипломної роботи на засіданні ДЕК.

Обов'язки студента дипломника

- До написання дипломної роботи допускаються студенти, які виконали усі вимоги навчального плану і мають рейтинг А, В, С з дисциплін, але при рейтингу в межах D (74-68 балів) – на розгляд кафедри.
- Студент має право вибору теми дипломної роботи з переліку, затвердженому кафедрою.
- Тема дипломної роботи закріплюється за студентом.
- Студент зобов'язаний дотримуватись графіка, звітувати в передбачені строки перед керівником про хід роботи, отримувати необхідні консультації з теми.
- Відповідальність за правильність прийнятих рішень, обґрунтувань, розрахунків та якість оформлення несе студент – автор роботи разом з його керівником.
- Студент-дипломник повинен написати та оформити текст дипломної роботи згідно вимог та у встановлений термін.
- Дипломник зобов'язаний своєчасно подавати дипломну роботу на кафедру для попереднього розгляду, отримати необхідні рецензії та відгук керівника.
- Дипломні роботи подаються студентами на випускаючу кафедру не

пізніше, ніж за два тижні до дня захисту у державній комісії.

Рецензування і захист дипломної роботи

Після того, як рукопис бакалаврської роботи надруковано, студент повинен ретельно вчитати і перевірити його. Робота має бути написана грамотно, літературною мовою. Особливої уваги при перевірці потребують цитати, таблиці, бібліографічні посилання. В остаточний варіант роботи вносяться необхідні зміни відповідно до зауважень наукового керівника. На останній сторінці робота підписується автором. Текст роботи друкується у 2-х примірниках.

Завершена, перевірена і зброшурована бакалаврська робота подається науковому керівникові студента за місяць до її захисту для підготовки на неї відгуку. В ньому мають бути визначені актуальність теми, якість опрацювання джерел і досліджень, достовірність положень і обґрунтованість висновків, сформульованих в роботі, зауваження щодо її змісту та оформлення, а в підсумку подається загальна оцінка роботи.

Рецензія також додається до бакалаврської роботи. Рецензент (старший викладач чи доцент з науковим ступенем) відзначає актуальність обраної теми, новизну і методичку дослідження, теоретичне і практичне значення роботи, аргументовано характеризує її позитивні сторони та недоліки, чітко висловлює свою думку щодо рекомендації роботи до захисту.

Оформлена бакалаврська робота з відзивом наукового керівника та рецензією подається на кафедру за 3 тижні до захисту. Студент повинен бути ознайомлений зі змістом відгуку та рецензії.

Відгук оформлюється не пізніше, ніж за три дні до захисту. Студент має право ознайомитися з відгуком на свою роботу напередодні захисту.

Рішення про рекомендацію бакалаврських робіт до захисту приймається кафедрою не пізніше, ніж за 3 тижні до початку екзаменів при наявності попередньої рецензії та відгуку наукового керівника. Виконані роботи у двох примірниках з написом на титульному аркуші висновку завідувача кафедри про допуск студента до захисту подаються кафедрою до навчального відділу за 2 тижні до початку екзаменів.

!!! Після зазначеного терміну бакалаврські роботи не приймаються, студенти до їх захисту не допускаються.

Зброшурований у твердій палітурці рукопис завершеної дипломної роботи, яка підписана студентом та його науковим керівником, за наявності позитивної характеристики роботи у письмовому відзиві наукового керівника, подається студентом завідувачу кафедри, який приймає рішення щодо дозволу до захисту і оформлює його. Разом із бакалаврською роботою подаються такі документи:

- витяг з протоколу засідання кафедри про рекомендацію до захисту;
- письмовий відгук наукового керівника з характеристикою діяльності студента під час проведення наукового дослідження і визначенням самостійності та рівня виконаної роботи;

- письмова рецензія на курсову роботу, яка містить критичні зауваження та її рекомендацію до захисту;

- матеріали, які розширюють репрезентацію наукової роботи студента (зокрема, наукові статті, тези доповідей з теми дослідження, електронна версія курсової роботи);

- електронна версія дипломної роботи має бути ідентичною паперовій, після її захисту зберігається на кафедрі на електронних носіях 2 роки.

Завершальною процедурою допущення дипломної роботи до захисту є розгляд перерахованих супровідних матеріалів завідувачем кафедри. Допуск до захисту здійснюється шляхом відповідного запису завідувача кафедри у висновку кафедри про дипломну роботу на титульній сторінці дипломної роботи. Якщо завідувач кафедри вважає за неможливе допустити дипломну роботу до захисту через її незадовільну якість, це питання має бути заслухано на засіданні кафедри за участю наукового керівника. Обговорення оформляється протоколом і подається на затвердження у навчальну частину ВНЗ.

За умов успішного складання державного екзамену з фаху захист дипломної роботи відбувається на відкритому засіданні державної екзаменаційної комісії, графік роботи якої затверджує ректор ВНЗ. Робота державних комісій проводиться у терміни, передбачені графіком навчального процесу. Розклад засідань державної комісії, узгоджений з головою комісії, затверджується проректором з навчально-методичної роботи на підставі подання декана і доводиться до загального відома не пізніше, ніж за місяць до початку проведення державних іспитів. На одному засіданні ДЕК можна планувати захист дипломних робіт не більше 10. Тривалість захисту дипломної роботи встановлюється в межах 10 – 20 хвилин.

За рішенням кафедри може бути проведений попередній захист робіт.

До захисту не допускаються:

- роботи, які не прийняті кафедрою;
- роботи, які не мають позитивного відгуку та/або позитивної рецензії;
- роботи, недопущені рішенням кафедри.

Під час підготовки до захисту студент має погодити зі своїм науковим керівником складену ним стислу доповідь щодо дипломної роботи і підготовлені наочні матеріали (4-6 сторінок із найважливішими ілюстративними матеріалами, оформленими у вигляді плакатів або роздавального матеріалу, а також дискети, слайди, фотографії, макети, рекламні проспекти тощо).

Доповідь повинна відобразити: обґрунтування актуальності теми, мету, завдання роботи і творчі розробки автора. Перед захистом студенту слід ретельно прочитати рецензію, особливу увагу звернути на висловлені рецензентом зауваження і по можливості усунути зазначені недоліки або дати аргументовану відповідь у доповіді. Наочні матеріали мають послідовно ілюструвати доповідь студента і забезпечувати повноту висвітлення всіх положень, які підлягають захисту.

Студент стисло доповідає комісії сутність проведеного дослідження, дає оцінку отриманим результатам, ілюструючи доповідь посиланням на наочні матеріали. Після доповіді студента голова ДЕК зачитує рецензію на дипломну роботу, і студент має можливість відповідати на всі зауваження рецензента. Під

час захисту дипломної роботи члени ДЕК, присутні на захисті викладачі, спеціалісти можуть задавати студенту запитання щодо змісту дипломної роботи. Відповіді студента мають бути конкретними, аргументованими і короткими. Після відповіді студента на запитання оголошується відзив наукового керівника виконаної дипломної роботи.

За результатами захисту дипломної роботи на закритому засіданні ДЕК приймає рішення щодо оцінки захисту і роботи (враховуючи відгук керівника, рецензента, зміст доповіді, відповіді на запитання), про присвоєння бакалавру відповідної кваліфікації і про видачу йому диплома державного зразка. Захист дипломної роботи проводиться відкрито, за участю не менше половини складу державної екзаменаційної комісії при обов'язковій присутності голови комісії. Засідання ДЕК оформлюється протоколом, до якого вносяться відповідні оцінки за складання іспитів і захист, записуються запитання членів ДЕК і присутніх на захисті, особисті думки членів ДЕК, зазначається одержаний освітній рівень, а також назва державного документа про освіту (диплом), який видається випускникові ВНЗ.

Державна екзаменаційна комісія після завершення роботи складає звіт, в якому відображаються: основні кількісні показники щодо рівня і якості успішності по проведених екзаменах і захистах; щодо рівня застосування сучасних інформаційних і комп'ютерних технологій в аналітичних дослідженнях і т. ін.

Студент, який отримав на захисті дипломної роботи незадовільну оцінку, має бути відрахованим із ВНЗ і в цьому випадку йому видається академічна довідка встановленого зразка. За ним залишається право бути повторно допущеним до складання державних екзаменів (якщо він одержав незадовільну оцінку на екзамені) або до захисту дипломної роботи протягом наступного року. Повторно дипломна робота виконується за наявності заяви студента про допуск до захисту, дозволу ректора і рішення випускової кафедри про затвердження теми і об'єкта дослідження, призначення наукового керівника. На вимогу кафедри тему дипломної роботи може бути змінено або в межах тієї ж теми матеріали роботи студент може суттєво оновити і доповнити. Незалежно від причин, повторний захист дипломних робіт, складання державних іспитів у той же рік категорично забороняється.

Критерії оцінювання та результати захисту дипломної роботи визначаються відповідно до положення «Тимчасового положення освітнього процесу в Київському університеті імені Бориса Грінченка», затвердженого наказом університету 27 лютого 2015 року № 61.

Рішенням державної екзаменаційної комісії можуть бути відзначені дипломні роботи, які складають теоретичну або практичну значимість. Дипломна робота може бути рекомендована державною екзаменаційною комісією до опублікування або впровадження. За результатами захисту кафедра може рекомендувати найкращі роботи, для передачі їх у наукову бібліотеку університету з метою використання у навчальному процесі. Захищені дипломні роботи передаються на зберігання в архів університету, де зберігаються протягом 5 років, після чого знищуються у встановленому порядку.

Загальні підсумки роботи державних комісій зі спеціальностей університету обговорюються на засіданні Вченої ради університету.

Використана література:

1. Грабинський І.М. Курсові та дипломні роботи: Методичні рекомендації до написання та основні вимоги до оформлення. - Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2002. – 44 с.
2. Державний стандарт на бібліографічний опис творів друку ГОСТ 7.1–84. Основні вимоги до дисертацій та авторефератів дисертацій // Бюлетень ВАК України. – 1997. - №2. – С.12-27.
3. Методичні рекомендації щодо виконання дипломних робіт: для студентів, які навчаються за освітньо-професійною програмою підготовки спеціаліста з напрямку підготовки 0601 Право за спеціальністю 7.060101 Правознавство / [Білоусов Ю. В., Бляхарський Я. С., Виговський Д. Л., Виговський Л. А. та ін.]. — Хмельницький : Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2011. – 37 с.
4. Методичні рекомендації до написання курсових робіт з соціальної філософії для студентів напрямку підготовки 6.020301 «Філософія*» галузі знань 0203 гуманітарні науки освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»./ Л.А. Овсянкіна – Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка. – 35 с.
5. Петрович Й.М., Дубодєлова А.В., Устінова І.Г. Новаківський І.І. Методи виконання випускних робіт: Навчальний посібник. – Львів: Видавництво НУ "Львівська політехніка", 2000. – 160 с.

ДОДАТКИ

Додаток А.

Орієнтовний перелік тем дипломних робіт

1. Філософія в системі культури.
2. Світоглядне та методологічне значення законів діалектики в контексті розвитку сучасної науки.
3. Метод сходження від абстрактного до конкретного та його евристична роль у побудові наукових теорій.
4. Проблема розуміння і тлумачення в сучасній науці.
5. Філософія і сучасна методологія науки: тенденції взаємозв'язку та взаємовпливу.
6. Соціальна детермінація філософського знання.
7. Наукове передбачення суспільних процесів.
8. Християнство і філософія Київської Русі.
9. Філософія і теологія в їх історичному взаємозв'язку.
10. Інтегративна функція філософії у сучасній науці.
11. Методологічні особливості природничонаукових досліджень в умовах інформаційного суспільства.
12. Принципи трансформації наукового знання.
13. Філософія в інформаційному суспільстві: проблеми і перспективи.
14. Роль еліти та видатної особистості в історичному процесі.
15. Поєднання інтересів сучасного суспільства та особистості: реалії і проблеми.
16. Суспільна свідомість як соціальна пам'ять народу.
17. Українська духовна культура: діалектика національного та загальнолюдського.
18. Нації та національні відносини в сучасному світі.
19. Філософсько-методологічний аналіз категорії «практика».
20. Проблема «діалогу» людини і комп'ютерних систем.
21. Свобода творчості як основа формування демократичних відносин у суспільстві.
22. Глобальні проблеми цивілізації в контексті наукових досягнень.
23. Соціальне передбачення і сучасна глобалістика.
24. Футурологічні концепції еволюції цивілізації.
25. Етносоціальна культура як чинник гармонізації національних і міжнаціональних відносин.
26. Етико-естетичні аспекти праці й творчості як сакральної цінності християнства.
27. Історична еволюція діалогічної природи мистецтва.
28. Проблема культурної ідентичності у контексті філософії мови.
29. Дилема «мистецтво – виробниче мистецтво» в історії естетичної думки України 20-х років ХХ ст.

30. Вплив ідей німецької класичної філософії на розвиток української філософії і культури.
31. Принцип активності суб'єкта в класичній німецькій філософії.
32. Діалектика розсудку і розуму в філософії І. Канта і Г.В.Ф. Гегеля.
33. Категорія відчуження у Г.В.Ф. Гегеля і К. Маркса. Порівняльний аналіз.
34. Подолання відчуження: практика як взаємодія суб'єкта і об'єкта.
35. Історія філософії у романі У. Еко «Ім'я троянди».
36. Категоріальні визначення буття в історії філософії.
37. Особливості онтологічного розуміння людини в сучасній філософії.
38. Екзистенціальність людини: буття як самореалізація.
39. Філософська рефлексія як самооберненість людини.
40. Людина суспільства споживання в роботах Г. Маркузе.
41. Е. Фромм про свободу людини.
42. Криза класичного розуміння раціональності: концепція комунікативної раціональності Ю. Габермаса.
43. Проблема розуміння: філософська герменевтика Г. Гадамера.
44. Культура і цивілізація в розумінні О. Шпенглера і М. Бердяєва.
45. Освіта як предмет філософського аналізу.
46. Еволюція філософії мови і концепцій істини. Контекст сполучення.
47. Методологічні пошуки в царині структуралізму.
48. Екзистенціалізм як філософія кризи традиційних цінностей.
49. Пізнавальний образ: особливості визначення та функціонування.
50. Гносеологічна характеристика глобалізованого типу мислення.

Додаток Б

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА**
Інститут суспільства
Кафедра філософії

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему:

Філософська рефлексія як самооберненість людини

Виконав:

Шевченко Андрій Володимирович,
студент 4 курсу
групи ФІЛОС 1-12-4.0 д

Науковий керівник:

Яременко Володимир Михайлович,
професор кафедри, кандидат
філософських наук, доцент

Робота допущена до захисту:
завідувач кафедри

(ПБ)

« ___ » _____ 20__ р.

Київ - 2016

Додаток В

Зразок рубрикації дипломної роботи

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 МІСЦЕ КОНСТИТУЦІЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ У ПРАВОВОМУ СТАТУСІ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА.....	5
1.1. Поняття та юридична природа конституційних обов'язків людини і громадянина	5
1.2. Функції конституційних обов'язків в системі правового статусу особи.....	13
1.3. Історико-правові аспекти правового регулювання конституційних обов'язків в Україні та зарубіжних країнах	20
РОЗДІЛ 2 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КОНСТИТУЦІЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ.....	26
2.1. Класифікації конституційних обов'язків людини і громадянина.....	26
2.2. Нормативно-правовий зміст конституційних обов'язків людини і громадянина в Україні.....	33
РОЗДІЛ 3 МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНИХ ОБОВ'ЯЗКІВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ.....	42
3.1. Поняття та способи реалізації конституційних обов'язків в Україні.....	42
3.2. Організаційно-правові гарантії реалізації конституційних обов'язків людини і громадянина в Україні.....	49
3.3. Умови й чинники ефективної реалізації конституційних обов'язків людини і громадянина в Україні.....	54
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
ДОДАТКИ.....	64

Додаток Д

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ № _____ Засідання кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка м. Київ „_____” _____ 2016 р.

СЛУХАЛИ: Про представлення до захисту в Державній екзаменаційній комісії дипломної роботи на тему: _____

студента(тки) випускного курсу _____ групи ФІЛОС 1-12-4,0д. 2016 року випуску _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий(ві) керівник(ки) _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Рецензент _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

В обговоренні дипломної роботи брали участь: _____

ПОСТАНОВИЛИ: Рекомендувати до захисту в ДЕК дипломну роботу студента(тки) 4 курсу _____ прізвище, ім'я та по батькові на тему _____

Зав. кафедрою проф. Ризаненко О.А. _____

підпис

Секретар кафедри Мокша Ю.С. _____

підпис

Додаток Е

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Інститут суспільства
Кафедра філософії

Освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавр
 Напрямок підготовки 6.020301 «Філософія»
 (шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Завідувач кафедри

“ _____ ” _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

- _____ (прізвище, ім'я, по батькові)
1. Тема дипломної роботи _____
- Керівник дипломної роботи _____
 (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
2. Строк подання студентом дипломної роботи _____
3. Вихідні дані до дипломної роботи _____
- _____
- _____
4. Зміст дипломної роботи (перелік питань, які потрібно розробити)
- _____
- _____
- _____
5. Консультанти розділів дипломної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

6. Дата видачі завдання _____

7. Календарний план

№ /п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів дипломної роботи	Примітка

Студент _____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Керівник дипломної роботи _____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Додаток Є

ВІДГУК

наукового керівника на випускню роботу освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»

_____ (прізвище, ім'я та по батькові)

на тему: _____

Актуальність теми _____

Практична цінність висновків, рекомендацій та їх обґрунтованість _____

Оцінка роботи _____

Загальний висновок та рекомендації про допуск до захисту _____

Науковий керівник _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

"__" _____ 20__ р.

Додаток Ж

Рецензія

на курсову роботу студента

_____ (прізвище, ініціали) групи _____

Тема:

_____ (назва)

У рецензії зазначається:

Актуальність теми.

Практична цінність питань, які розроблені в науковій роботі.

Коротка характеристика роботи за розділами.

Позитивні моменти і недоліки курсової роботи.

Новизна й оригінальність ідей, покладених в основу роботи.

Методологія дослідження.

Наявність в роботі певних рекомендацій та їх обґрунтування.

Якість оформлення курсової роботи.

Недоліки роботи.

Оцінка курсової роботи:

«Робота заслуговує на оцінку «_____».

Оцінку вказують прописом: *незадовільно / задовільно / добре*

/ відмінно.

Рецензент:

_____ (підпис)

_____ (прізвище, ініціали) (науковий ступінь, вчене

івання, посада)

"__" _____ 20__ р.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

Укладач: Александрова Олена Станіславівна
 Купрій Тетяна Георгіївна

**Методичні рекомендації щодо виконання та захисту
дипломних робіт: для студентів, які навчаються за
освітньо-професійною програмою підготовки
бакалавра з галузі знань 0203 Гуманітарні науки,
напрямом підготовки 6. 020301 Філософія**

Відповідальний за видавництво Кисельов В.В.
Технічний редактор Головка М.Ю.

Підписано до друку "31" жовтня 2015 р.
Формат 60 x84/16 Ум.-друк. арк. 1,6 Тираж 50 прим.
Зам. № 3/9-18-15

Виготівник: ТОВ «Гео-принт»
07400 Київська обл., м. Бровари, вул. Воїнів Інтернаціоналістів, 5
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
Серія ДК № 1992 від 07.12.2005 р.